

SPOMENICA SLOVENCEV V ITALIJI PREDSEDNIKU VLADE

Sedemindvajset predstavnikov političnih, kulturnih in gospodarskih organizacij slovenske narodne skupnosti v Italiji je danes (3. decembra 1970) naslovilo na predsednika vlade Colomba skupno spomenico, ki jo zaradi važnosti v celoti objavljamo (Ured.)

Predstavniki političnih in drugih družbenih organizacij, ki delujejo med slovensko manjšino v deželi Furlanija - Julijska Benečija se obračamo na Vas, gospod predsednik, da ponovno strnemo potrebe in zahteve slovenske narodnostne skupnosti v tržaški, goriški in videmski pokrajini.

Podpisani predstavniki ugotavljamo, da slovenski narodnostni skupnosti 25 let po koncu vojne, 22 let po tem, ko je stopila v veljavo republiška ustava, 16 let po podpisu Spomenice o soglasju v Londonu in 6 let po izvolitvi prvega deželnega sveta avtonomne dežele Furlanije - Julijske Benečije, niso še priznane nekatere osnovne pravice in zaščitne norme v duhu členov 2, 3 in člena 6 ustave, člena 3 deželnega statuta, mednarodnih sporazumov in načel Listine o pravicah človeka.

Zaradi tega Slovenci, državljani italijanske republike, do danes še nismo mogli obnoviti narodnostnega življenja po udarcih, ki nam jih je zadal fašizem. Še danes ne moremo popolnoma svobodno, demokratično in dejansko enakopravno kot posamezniki in kot skupnost učinkovito varovati svoje narodnostne bitnosti.

Znano je, da je fašizem obsodil Slovence v Italiji na smrt, in nas je zato, zasledujoč ta cilj, brezobzirno in kruto preganjal. Vzel nam je vse, kar smo že prej imeli: šole, prosvetna društva, politične organizacije, tisk, pravico do uporabe jezika pred oblastmi, slovenska imena krajev, denarne zavode, gospodarske ustanove itd. Odpustil je ali premetil v notranjost države učitelje, profesorje in druge državne uslužbence. Nasilno je spremenil slovenske priimke in prepovedal dati otrokom slovenska imena. S tem so bila poteptana vsa zagotovila, ki so bila dana Slovincem ob prihodu Italije v te kraje 1918. leta.

POSLEDICA FAŠIZMA

Spričo takega nasilja ni Slovincem preostajala druga izbira kot odločen upor, če smo hoteli ohraniti svojo narodnost.

Toda fašizem je poostril svoj bes s policijskimi opomini, s konfinacijami in z obsodbami na dolgoletno dosmrtno ječo in celo na smrt, ki jih je izreklo zloglasno Poselno sodišče.

V boju proti silam, ki so nam stregle po življenju, nismo Slovenci v zadnji vojni pomišljali prijeti za orožje. V skladu z odporiškim gibanjem smo se skupno borili za zmago idealov, pravice in svobode, s čimer

smo prispevali h končni zmagi nad naci-fašizmom in k ustvaritvi demokratične republike.

Spričo tolikih preganjanj je rimska vlada avgusta 1945 podala izjavo, ki zagotavlja pošteno spoštovanje naših pravic.

Tudi Slovincem v videmski pokrajini je tedanji prefekt septembra 1945, zagotovil narodnostne pravice, sklicujoč se na vladno izjavo. Beneški Slovenci, ki žive v tej pokrajini so se 1866. leta izjavili za Italijo v prepričanju, da bodo izpolnjene obljube o zaščiti njihovih pravic. Te obljube, kakor tudi obljube iz leta 1945 niso bile nikoli izpolnjene, saj tu nimamo še danes niti šol niti vrtcev v materinem jeziku.

Pozneje nam je ustava s členom 2 zagotovila neodtujljive pravice kot posameznikom in kot skupnostim, s členom 3 je določila enakopravnost državljanov pred zakonom ne glede na jezik, s členom 6 je določila, da se jezikovne manjšine zaščitijo s posebnimi zakonskimi normami, s členom 116 pa deželno avtonomijo s posebnim statutom.

NI BILO POLITIČNE VOLJE

Razen zakona z dne 19. julija 1961 št. 1012, ki ustanavlja šole s slovenskim učnim jezikom le v tržaški in goriški pokrajini, ne pa v videmski pokrajini, in zakona z dne 31. oktobra 1966 št. 935, ki odpravlja prepoved dajati otrokom slovenska imena, ni bila izdana nobena druga norma za zaščito slovenske narodnostne manjšine v deželi, medtem ko je bilo izdanih mnogo norm posebno za zaščito nemške manjšine v Južni Tirolski.

Niti ustanovitev dežele Furlanija - Julijska Benečija s Posebnim statutom ni formalnopravno spremenila odnosa do narodnostne manjšine. Ob ustanovitvi dežele in še danes se ne upošteva, da je bila ustanovljena dežela s posebnim statutom predvsem zaradi prisotnosti slovenske narodne manjšine, in bi torej morala biti prav dežela pristojna za reševanje naših vprašanj.

Ne moremo tajiti, da se je v zadnjih letih politično ozračje za nas Slovence v deželi v mnogočem spremenilo, kar pa še zdaleč ne preprečuje narodnostne škode, ki jo Slovenci iz dneva v dan utrpimo zaradi pomanjkanja ustreznih zaščitnih zakonov.

Spričo neizpolnjenih obveznosti je nezadovoljstvo Slovincem upravičeno, ker ugotavljamo, da predvsem pri osrednjih organih države ni bilo doslej politične volje, da bi se naša vprašanja v celoti rešila.

Pripadniki slovenske narodnostne manjšine hočemo in imamo tudi pravico postati enakopravni državljani na vseh področjih. Zaradi tega smo podpisani predstavniki prepričani, da zastopamo stališče in izražamo želje vse naše narodnostne manjšine v deželi Furlanija - Julijska Benečija, ko terjamo:

1. Takojšnjo ukinitvev vseh, predvsem fašističnih zakonov, ki kršijo pravice italijanskih državljanov slovenske narodnosti ali pravice slovenske narodnostne skupnosti kot celote: prepoved uporabe slovenskega jezika na sodiščih, zakon o raznarodovanju slovenskih priimkov, zakon o poimenovanju krajev itd.
2. Sprejetje vseh tistih pozitivnih norm, s katerimi se mora vsestransko urediti položaj slovenske narodnostne skupnosti in s tem omogočiti njen nemoten razvoj. Med drugim je treba urediti naslednja vprašanja: zagotoviti pravico predšolske vzgoje in šolanje v materine mjeziku za Slovence v vseh treh pokrajinah v šolah vseh stopenj in zvrsteh do univerze, ustanoviti posebne stolice na tržaški univerzi, prisotnost funkcionarjev slovenske narodnosti v šolskih, upravnih in drugih organih vseh stopenj, pravico do ustne in pismene uporabe slovenskega jezika v izvoljenih organih, javnih uradih in sodiščih, zagotoviti etnične, zgodovinske in ambientalne značilnosti krajev, kjer prebivamo Slovenci, javni napisi v slovenskem jeziku in slovensko poimenovanje krajev, pravično zastopstvo Slovencev v javnih službah in na sodiščih ter v javnopravnih ustanovah, organizacijah in komisijah, podpora slovenskim kulturnim, prosvetnim, športnim, rekreacijskim, podpornim in drugim ustanovam, poenostavljen postopek za pridobitev izvirnega slovenskega priimka in imena, slovenski televizijski program, povrnitev škode Slovincem, ki so bili preganjeni v času fašizma itd.
3. Država, Avtonomna dežela v soglasju z državo in lokalne ustanove naj oskrbijo uresničenje zahtev, ki so navedene pod tč. 2 in vseh drugih, ki zadevajo slovensko manjšino.
4. V vseh fazah priprav in uresničevanja zgoraj navedenih zahtev mora biti slovenska manjšina aktivno prisotna. V ta namen morajo biti konzultirana politična, administrativna, gospodarska, družbena in kulturna predstavništva slovenske narodnostne skupnosti.
5. Potrebna je takojšnja razprava o zakonskih osnutkih, ki so bili predloženi parlamentu za razrešitev vprašanj slovenske narodnostne skupnosti.

Gospod ministrski predsednik!

Da bi Vam mogli podrobneje osvetliti vsa vprašanja in spričo nujnosti, da bi prišlo do čimprejšnjega uresničevanja gornjih zahtev, prosimo, podpisani predstavniki, da bi čimprej določili dan za sprejem naše delegacije.

Sledijo podpisi

Stvarni predlogi in špekulacije v zvezi s Titovim obiskom

V Beogradu so v ponedeljek zvečer uradno naznanili, da bo predsednik Tito 10. decembra odšel s svojo ženo na uradni obisk v Italijo. O tem datumu se je že dolgo govorilo in resničnost te govorice je bila s tem potrjena. Tito bo obiskal Italijo na povabilo predsednika republike Saragata. S tem bo vrnil obisk predsednika Saragata, ki je lani obiskal Jugoslavijo. Novico o Titovem obisku so istočasno naznanili tudi v Rimu.

V zvezi z obiskom predsednika Tita v Italiji je posebna skupina za gospodarska vprašanja pri izvršnem odboru sveta republike Slovenije pripravila obsežno gradivo o gospodarskih odnosih z Italijo. Slovenija je namreč najbolj zainteresirana na trgovini in na drugih gospodarskih odnosih z Italijo. Gradivo vsebuje, kot poročajo, konkretne predloge o trgovini, malem obmejnem prometu in o tehničnem ter industrijskem sodelovanju. Na tem sodelovanju so zainteresirani tudi številni italijanski gospodarski krogi, obstajajo pa zlasti na jugoslovanski strani za to še razne birokratske ovire oziroma nerazčiščena pravna vprašanja, npr. o pravicah do prenosa kapitalov, o delitvi dobička itd.

Slovenija je na prvem mestu med jugoslovanskimi republikami; kar zadeva trgovino z Italijo, in ji je zato veliko do tega, da se ta izmenjava še bolj razvije. Za čadaj ima 27 slovenskih podjetij kooperativne odnose z italijanskimi industrijskimi podjetji, vendar možnosti, ki se ponujajo, po mnenju slovenskih gospodarskih krogov še niso dovolj izkoriščene. Sedanji predlogi omenjene komisije naj bi temu odpomogli.

Napoved Titovega obiska je sprožila v Italiji razne polemike in špekulacije o bivši coni B Tržaškega ozemlja. Kot je javil neki ugledni dunajski dnevnik, naj bi se ob tej priložnosti uredilo vprašanje te cone z uradnim italijanskim priznanjem te meje. Desničarji, hrup in zasuli vlado z interpelacijami. Sledil je MSI in drugi reakcionarni krogi so zagnali

demanti zunanjega ministrstva, da se ne bo nič spremenilo glede cone B.

TITO BO SPREJET TUDI PRI PAPEŽU

Tudi v Vatikanu so v sredo uradno naznanili, da bo papež sprejel 12. decembra maršala Tita, predsednika jugoslovanske zvezne republike Pavel VI. je namreč januarja leta 1967 sprejel sovjetskega predsednika Podgornija, a samo na zaseben obisk.

Jugoslavija je kot prva izmed komunističnih držav navezala letos poleti redne diplomatske stike s Svetim sedežem, kot rezultat takimenovanega protokola iz leta 1966, ki je privedel do prve izmenjave predstavnikov v obliki apostolskega delegata v Beogradu, ki pa ni imel diplomatskega statusa, in posebnega jugoslovanskega odposlanstva pri Vatikanu.

Odnosi med Vatikanom in Jugoslavijo, ki so bili vzpostavljeni kmalu po vojni, so bili prefrgani po hotenju beograjske vlade leta 1953, ker je papež Pij XII. podelil zagrebškemu nadškofu Stepinu kardinalsko čast. Stepinac pa je bil takrat že v ječi, ker je bil leta 1947 obsojen na dolgo zaporno kazen.

blike. To bo prvič, da bo kak jugoslovanski dr-

žavni poglavar prišel v avdienco k papežu. Ne bo pa to prvič, da bo papež sprejel državnega poglavarja kake komunistične države.

ZA ŠIRŠI OBMEJNI PAS

Pred dnevi so se zbrali v občinski palači Nove Gorice zastopniki carinskih blokov z italijanske in jugoslovanske strani. Navzoči so bili carinski predstojniki iz Nove Gorice, Kopa, Sežane in Jesenic ter iz Gonice in Trsta.

Razpravljali so o olajšavi prekomejnega prometa, zlasti blagovnega, ki je narastel v primeri z lanskim letom za pet in štirideset odstotkov.

Z jugoslovanske strani je prišel tudi predlog, naj se dosedanji obmejni pas desetih kilometrov razširi na petnajst kilometrov za mali obmejni promet in blagovno izmenjavo v prid imetnikom propustnic. Predlagali so tudi sestavo točnega seznama vsega blaga, ki se sme prenašati preko meje brez carine. O teh vprašanjih bo morala seveda dokončno razpravljati mešana italijansko-jugoslovanska komisija.

Zbrani zastopniki so tudi vzeli z zadovoljstvom na znanje vse izboljšave, ki jih je uvedla goriška občina na prehodu pri Rdeči hiši.

Zakon o razporoki že v veljavi

Dne 1. decembra malo pred šesto uro zjutraj je rimski parlament odobril s 319 glasovi proti 303 Fortunov in Baslinijev zakon o razporoki.

Poslanec Fortuna, član socialistične stranke ga je predlagal že v oktobru leta 1965. Proti njemu so takoj nastopili desničarji in tudi del demokristjanov, češ da je predlog v nasprotju z ustavo in določili lateranskih pogodb z Vatikanom.

Začele so se dolge razprave, javne v zbornici in še bolj razburjene za političnimi kulisami o umestnosti zakona o razporoki. Katoliški predstavniki so poudarjali, da se sku-

šajo podreti s tem zakonom temelji osnovne družbene celice, to je družine. Fortunovi ali laični pristaši razporoke so pa pojasnjevali, da ne gre za kak napad proti cerkvenim ustanovam, marveč za pravno ureditev razmerja med zakonc, ki že sedaj ne žive v zakonski slogi ali pa se jim ta možnost niti v bodočnosti ne odpira. Podobnih primerov navajajo v Italiji že več kot en milijon.

Zbornica je po 180 urah neprekinjenih razprav priznala zakonsko upravičenost razporoke. Vatikanski krogi so takoj izjavili, da je izglasovanje tega zakona v rimski zbornici zelo prevzelo svetega očeta in to iz dveh razlogov. Prvič, ker bo dosti italijanskih družin in še posebej njih otroci zelo prizadetih. Drugič, ker ta zakon krši duh konkordata med Cerkvijo in državo.

Obenem je tudi tabor, ki je proti razporoki, sprejel korake za ljudsko glasovanje proti temu zakonu. Po dosedanjih državno-pravnih določbah pa je tak referendum možen šele pomladi leta 1972.

Pa tudi za tako glasovanje ni zdaj videti pravega navdušenja, bodisi ker se večine italijanskih družin to ne tiče ali pa ker o tem vprašanju ne razmišljajo na kolektiven način, v sodbi, da se zadeva razporoke tiče samo in edino dveh oseb, ne glede na vpliv, ki jo bo imela tudi na skupnost. Po drugi strani pa je treba priznati v mnogih primerih popolno upravičenost ločitve dveh zakoncev od pravnega skupnega življenja, na primer v primeru večletne ječe ali trajne umske in telesne onesposobljenosti enega izmed obeh zakoncev.

Seveda, sodna oblast bo morala vestno preučiti razloge za pravično rzsodbo. Primerov bo od nedelje dalje, ko postane zakon veljaven, na sto tisoče. Pravni postopek pa bo trajal najmanj pol leta in bo zahteval najmanj pol milijona stroškov. Smešno pa je iz priznanja razporoke vpiti o kaki zmagi razporočencev in o kakem porazu katoliških in še manj verskih načel.

Baski so izzvali Francov režim

Pripadniki baskovske organizacije, ki se bori za neodvisnost baskovske dežele, so ugrabili častnega konzula Nemške zvezne republike v San Sebastianu, Evgena Beihla Schäferja. Omenjena baskovska organizacija je zagrozila s povračilnimi ukrepi v zvezi s sodno obravnavo, ki se začne danes, v četrtek, pred vojaškim sodiščem v Burgosu proti petnajstim baskovskim pripadnikom osvobodilnega gibanja. To je prva ugrabitev kakšnega tujega diplomata v Španiji v času Francovega vladanja.

V Bayonu v Franciji je organizacija francoskih Baskov potrdila ugrabitev nemškega častnega konzula v San Sebastianu. Naznanila je, da je prejela sporočilo od baskovske organizacije v Španiji, ki pravi, da je diplomat v njenih rokah. Sporočilo tudi trdi, da bo konzul deležen istega ravnanja, kot ga bodo deležni zaprti pripadniki baskovskega osvobodilnega gibanja.

V Madridu se je sestala v sredo španska vlada pod predsedstvom podpredsednika Carrera-Branca. Razširil se je glas, da bi mogli uvesti energične varnostne ukrepe, da bi preprečili demonstracije in druge izbruhe v zvezi s procesom v Burgosu.

Na baskovskem ozemlju, v okolici San Sebastiana in blizu francoske meje so v teku obsežni policijski pogoni, da bi našli skrivališče ugrabiteljev.

Španski škofje, ki so zbrani v Madridu na 13. škofovski konferenci, so naslovili v sredo prošnjo na špansko vlado, naj bo kar najbolj mila z obtoženci, ki se bodo morali zagovarjati pred vojaškim sodiščem. Naglasili pa so, da se »ne želijo vmešavati v pravosodje« in niso izrecno obsodili tega »pravosodja«, ki zatira bojevnike za svobodo dolgo zatiranega ljudstva, kot bi bilo v skladu s krščansko vestjo.

Vse kaže, da so se Baski naveličali potrepljivo prenašati krivice in zatiranje ter so napovedali odkrit boj režimu starega španskega diktatorja, čeprav si tisti, ki so ugrabili nemškega konzula niso izbrali moralno in politično najboljšega načina.

☆

Prejšnji teden je imenoval republiški predsednik Saragat socialističnega prvaka Pietra Nennija za dosmrtnega senatorja. Visoko priznanje mu je bilo podeljeno za velike socialne zasluge, ki so državni ugled dvignile tudi v drugih deželah.

Naši pogledi

V naši družbeni stvarnosti se vedno jasneje definira lik mladega človeka, ki se vedno bolj zaveda sebe in svojega človeškega dostojanstva. Tak novi človek je tudi

mladi delavec

V mislih imam neke vrste individualizacijski proces, v katerem se posameznik zave samega sebe in s tem prerase razredni red. Socialna in tudi politična diferenciacija modernega delavstva rase ob propadu razredne ideologije. Delavec danes komajda še zastopa neki kolektivni interes, vedno manj se pa čuti pripadnika nekega razreda, njegovo socialno zavest določajo poklicne in osebne prvine. Vedno bolj upada tudi njegova izobrazbena sposobnost. Ker pa delavski razred ni neka mistična substanca in torej ne more obstajati »delavec kot tak«, delavci našega časa v razvitih industrijskih deželah, kot je naša, niso več taki, kot so bili pred sto in več leti. Izbojevali so si nove pogoje dela, delež pri potrošniških dobrinah, ki presega eksistenčni minimum, družbeno priznanje in politično enakopravnost. Proletarci prejšnjih stoletij so bili podvrženi neomejenemu izkoriščanju, prebivali so v bednih četrtih, socialno nezaščiteni in prezirani. Še vedno sicer so sloji, ki morajo živeti v nemogočih življenjskih pogojih, toda odločilni delavski sloji nikakor ne živijo več v bedi. Ta spremenjena bit spreminja njihovo razredno zavest, materialna baza učinkuje na način življenja, na njihovo mišljenje do take mere, da postavlja v nevarnost samozavest celotnega njihovega razreda.

Toda kaj je razred in kakšno veljavo lahko ima danes razredna zavest? Še morda najtočnejša definicija razreda je tista, ki jo je podal Marx v Kapitalu, ko pravi, da je treba razumeti razrede kot ekonomske grupacije, pri čemer ni odločilna višina, ampak izvor dohodka. In pravi dalje: Zadržanje človeka, ki prodaja svoje delo, njegova čustva, mnenja, iluzije ne določajo njegove pripadnosti k delavskemu razredu, odločilen je izvor nje-

S tem, da je skoraj sleherni ud majhnega naroda osebnost in posebnost zase, se človeška vrednost takšnega naroda tolikanj dvigne, da kvaliteta nujno in nenadno odlično zamenja kvantiteto.

J. Javoršek

govega dohodka, njegov odnos do proizvodnih sredstev. Tu, kot vidimo, gre za trajne predpostavke razreda, neodvisne od ljudi, ki spadajo vanj.

Nadvse preprosto bi bilo zato enačiti razredno zavest delavcev s politično zavestjo delavskega gibanja. Ta slednja je vezana na politično-ekonomske koncepte določenega kraja v določenih dobah in je zanjo zelo pomembno, da se v določeni skupnosti izoblikuje kar najbolj jasno razredna zavest. To pa samo s pomočjo vpogleda v družbeno stvarnost v vseh njenih manifestacijah in od tod torej nujnost, da se delavci — in tu seveda mislim predvsem na delavsko mladino — v celoti soočajo z našo politično-ekonomsko-kulturno stvarnostjo, so o njej kar najbolj informirani, se vanjo po svojih močeh kar najbolj aktivno vključijo in tako s to svojo širšo angažiranostjo obidejo svoj prakompleks razreda slabše kategorije. Samo iz osveščenih delavskih slojev lahko zraste nova delavska samozavest kot podlaga za trdnejše medčloveške odnose znotraj delavskega razreda, predvsem pa za učinkovitejši nastop pred vsemi tistimi skupinami velikih in malih kapitalistov, ki še vedno kujejo svoj kapital na zaostalosti in nevednosti podrejenih posameznikov in skupin. Pa tudi kot potrošnik je mladi delavec brez moči prepuščen samoprevari in razosebljenju. Končno tudi kot nosivec kulturnih dobrin je delavec izpostavljen nevarnosti duhovne praznine in kulturne apatičnosti. Zato razredna zavest ni samo spoznanje delavčevega položaja v družbi, ampak tudi napolnjenost z neko življenjsko vsebino, ki mu je nujno potrebna v protislovjih sodobnega sveta, če noče zaostati za svojimi možnostmi.

Igor

MARGINALIJA

Pred mladinsko predstavo igre »Jeppe s hriba«, v sredo, 2. t.m. zvečer, je stopil pred oder dolgoletni član Slov. gledališča Danilo Turk - Joco in opozoril številno mlado publiko, da je prav na ta dan pred 25 leti spet smela slovenska beseda na tržaške odrske deske, in sicer z igro »Jernejeva pravica«. Študenti so tudi počastili z enominutnim molkom vse slovenske tržaške od takrat preminule gledališnike.

Naše mnenje je, da bi se take pomembne obletnice morali spomniti na vidnejši način in z večjo hvaležnostjo do tistih, ki v tedanjih hudih časih niso pozabili gojiti lepote našega živega jezika.

OBCNI ZBOR SKK

V soboto zvečer je bil v Trstu občni zbor članov Slovenskega Kulturnega kluba. Udeležilo se ga je precej študentov zlasti iz slovenskih višjih srednjih šol. V predsedniškem poročilu

je Alenka Rebula najprej orisala osnovne smernice, ki so vodile odbor pri pripravljanju sobotnih večerov v pretekli sezoni. Poudarila je, da je treba v bodoče okrepiti povezanost med člani kluba ter približati vse člane k delovanju odbora. Tajniško poročilo je podal Boris Pangerc in je podrobneje prikazal delovanje kluba v preteklem letu. Po poročilih je prof. Peterlin, kot dosedanji revizor kluba pohvalil prizadevanje odbora, ki je napravil vse, kar je v njegovi moči, da so bili sobotni večeri kar najbolj zanimivi. Pohvalil je tudi, da se člani odbora ne angažirajo zaradi kake osebne ambicije, ampak iz zavesti, da je treba nekaj doprinesiti k skupnemu delu za našo narodno skupnost. Sledile so volitve in za novega predsednika kluba je bil izvoljen Boris Pangerc. V odboru so letos Peter Švagelj, Martin Brečelj, Ivo Jevnikar, Magda Bizjak, Marbara Lapornik in Barbara Baldassi. SKK je edini klub, v katerem se redno tedensko zbira del naših študentov.

Pisma uredništvu

DRAGI BORIS!

S Tvojimi pogledi na slovensko politiko, ki si jih nanizal v N. l. št. 819, se v precejšnji meri strinjam. In to me tolaži, da nisem še tako star. Bolj se strinjam s tvojo analizo položaja kot pa z zaključki, ki se mi zdijo, posebno za mladega človeka, nekoliko preveč črnogledi. Morda je temu krivo dejstvo, da opazuješ našo stvarnost iz danes res narodnostno najbolj ogroženega Brega, ali pa splošna mladostna želja, da bi vse bilo dobro in idealno rešeno. Ali pa morda nisi dovolj poučen o najtemnejših časih naše polpretekle zgodovine, da bi lahko spoznal, koliko se je stanje od takrat vendar izboljšalo. Neizpodbitno pa je dejstvo, da bi ob današnjih pogojih lahko bilo še bolje, če bi mi sami zavzeli pozitivnejše stališče do današnje družbene in politične stvarnosti. Toda analiza položaja, tudi kritična analiza, ne sme biti sama sebi namen. Predstavljati sme le prvi korak, katerega MORA SLEDITI STVAREN POSEG. In ravno tega Slovenci pogosto nismo sposobni. Posebno ob kozarcu vina se kaj radi pomenimo o naši stvarnosti, a žal prepogosto se s tem tudi zadovoljimo. To bi zahtevalo temeljito socialno-psihološko analizo, ki tu ni na mestu.

Ugotavljaš, da je slovenska politika slabokrvna! Toda zakaj? Slovenska politika je slabokrvna, ker je danes naša politična njiva razmeroma velika, javnih delavcev politične stroke pa premalo. Politično delo je danes na slabem glasu; ali vsaj zelo hitro prideš ob svoj dober glas, če se s politikom ukvarjaš, zato raje stojiš ob strani (in kritiziraš). Danes pa zahteva politično delo veliko strokovnega znanja, ki je možno samo z ekipnim delom, kot vsaka moderna dejavnost. Danes smo Slovenci zastopani v najrazličnejših komisijah in krajevnih ustanovah, kjer bi se naša prisotnost veliko bolj »poznala«, če bi se bolj številno angažirali.

Nekje ugotavljaš, da mladina čuti pomanjkanje enotnega slovenskega političnega foruma. Te potrebe ne čuti le mladina, temveč vsa slovenska javnost, stara in mlada.

Nekje sem bral: »Ni dovolj tarnati, da vlada v puščavi suša, zgraditi je treba namakalne naprave«. In res skrajni čas bi že bil, da bi prav mladina, ki ni obremenjena s preteklostjo, zgradila naši skupnosti namakalno napravo, ki bi prekrvila s svežimi sokovi to našo slabokrvno politiko! Na delo tedaj! Toda za to se je treba otresti vsake ozkosti, tudi tiste, ki danes marsikomu brani, da bi se vključil v to ali ono politično organizacijo, samo zato ker se stoddotno ne strinja s pogledi VSEH njenih somišljenikov. Dragi Boris, nobene barke ne boš usmeril, če jo boš opazoval z brega (z malo začetnico)! Skoči v barko in zgrabi za veslo! Le tako boš barko, sebe in svoj narod pripeljal v zaželeni pristan!

Prisrčen pozdrav

Rafko Dolhar

P.S. Teh nekaj misli sem Ti namenil, ker benim, da vaši pogledi ne smejo ostati brez odmeva, in ker mislim, da soočenje z izkustvi starejšega, ki se že nekaj let otepa z našo politično stvarnostjo, lahko le koristijo stvari, ki nam je vsem pri srcu.

— o —

Zdaj, ko je uvedena razporoka tudi v Italiji (čeprav še vedno z močnimi ovirami), sta v Evropi samo še dve državi, ki nimata razporoke v svojem civilnem zakoniku: Španija in Irska.

★

V Kulturnem domu v Trstu, ulica Petronio 4, je prirejena od 28. novembra do 26. decembra osebna razstava slikarja Rudolfa Saksida.

S Tržaškega

Svet Slov. skupnosti o aktualnih političnih problemih

Pod predsedstvom dr. Zorka Hareja se je sestel v sredo, 2. decembra 1970 Svet Slovenske skupnosti. Na podlagi podanih poročil je Svet razpravljajal o sedanjem političnem položaju.

Med drugim je vzel na znanje vest o bližnjem uradnem potovanju predsednika SFRJ v Rim. Svet izraža svoje zadoščenje nad pozitivnim razvojem prijateljskih odnosov med obema sosednima državama, a obenem upa, da bo ta obisk koristil tudi rešitvi mnogih življenjskih vprašanj naše slovenske narodne skupnosti, ki živi v mejah italijanske države. Svet hkrati želi, naj obe državi odstranita še tiste ovire, ki otežujejo večje in intenzivnejše stike med manjšino in matičnim narodom ter med manjšino in večino.

Svet pozdravlja skupno voljo vseh zavednih slovenskih organizacij ter tistih strank, ki združujejo tudi Slovence, da s skupno spomenico, naslovljeno na predsednika vlade Colomba, ponovno opozorijo celotno italijansko javnost zlasti na nevzdržno juridično stanje, v katerem se nahaja slovenska manjšina. Vsi pripadniki slovenske manjšine so namreč pripravljene po svojih možnostih prispevati k rešitvi v spomenici navedenih vprašanj v sodelovanju s predstavniki osrednjih italijanskih oblasti. Ta pozitiven odnos slovenskih predstavnikov morajo pristojne oblasti vzeti na znanje. Zato Svet Slovenske skupnosti ponovno poziva vse oblasti, naj v okviru svojih pristojnosti, vsaka na svojem področju, priskoči k ureditvi naših pravic in predlogov, tako da členi ustave, zakonov in izjav ne bodo ostali le mrtva beseda.

Svet je nadalje razpravljajal o proračunih krajevnih ustanov. Dr. Štoka je v obrazložitvi svojega zadržanja ob glasovanju o deželnem proračunu za leto 1971 opozoril na dejstvo, da je deželni odbor po svojem predsedniku Berzantiju sprejel dve resoluciji v korist Slovencev, ki jih je predložil svetovalec Slovenske skupnosti. Prva resolucija je v celoti povzemala misli in predloge tiste resolucije, ki jo je svoj čas odobril goriški občinski svet na pobudo SDZ skoraj soglasno. Ta resolucija se zavzema za rešitev perečih vprašanj slovenske narodne skupnosti. Druga resolucija pa zadeva razlašanje slovenske zemlje. Zaradi teh razlastitev so mnogi posamezniki bili oškodovani, kakor tudi vsa slovenska skupnost.

Na Repentabru je bil proračun za leto 1971 soglasno odoben, tudi z glasovi opozicije. To je ponovno spričevalo za župana in odbor, ki ga sestavljajo pripadniki Slovenske skupnosti, da delajo pošteno in v korist celotnega slovenskega občestva. Prav tako so bili izglasovani

OSEBNA RAZSTAVA SLIKARJA

RUDOLFA SAKSIDE

do 26. decembra v Kulturnem domu, ul. Petrovni 4.

Odperto ves dan!

— o —

Škedenjski dom bo priredil v soboto, 5. decembra,

MIKLAVŽEVANJE

Na sporedu je otroška igra ter obdarovanje malih in velikih.

Začetek ob 20. uri.

občinski proračuni za leto 1971 v Nabrežini, kjer je župan dr. Legiša poudaril pomembnost tega osnovnega akta za vso občinsko politiko, v Zgoniku, kjer je načelnik svetovalske skupine Slovenske skupnosti, Rebula, ocenil postavke proračuna, in obenem opozoril na mnoge pomanjkljivosti, zaradi katerih se je njegova skupina vzdržala, ter v Dolini, kjer so svetovalci Slovenske skupnosti izrekli priznanje tehnični strani proračuna, vendar so s svojim negativnim glasom zavrnili splošno politično impostacijo, ki ne ustreza slovenskim koristim. Inž. Sosič je poročal o proračunu tržaške pokrajine, katerega sedaj obravnava pokrajinski svet. Tudi dr. Dolhar je izčrpno poročal o tržaškem občinskem proračunu in o drugih občinskih problemih.

Svet je nato potrdil imenovanje predstavnikov Slovenske skupnosti oziroma Skupne slovenske liste v razne organe ustanov, kot je bilo sklenjeno v sporazumih z levo sredino. Saša Rudolf je bil imenovan za predsednika Pokrajinskega protituberkuloznega konzorcija, inž. Milan Sosič za podpredsednika Pokrajinske turistične ustanove, dr. Zorko Harej za člana pokrajinskega šolskega sveta, dr. Rudolf Marzi za člana Pokrajinskega nadzornega odbora, inž. Vladimir Vremec za člana občinske urbanistične komisije, dr. Teofil Simčič za člana upravnega sveta Tržaške hranilnice, dr. Drago Gantar za člana občinske komisije za davčne prizive, dr. Legiša kot župan za člana Turističnega konzorcija za tržaško obalo, gospa Hedvika Kandut za člana upravnega sveta OMNI, g. Ignac Marc za člana pokrajinske komisije za dobrodelnost, g. Peter Udovič za člana okrožne volilne podkomisije.

Svet je še obravnaval druga organizacijska in tehnična vprašanja.

Zaključek razprav v deželnem svetu

Razen tržaškega pokrajinskega sveta so doslej skoro vsi izvoljeni sveti na tržaškem in Goriškem odobrili proračune. V glavnem smo poročali skoro o vseh diskusijah in o nastopih naših predstavnikov. Prav tako smo poročali o diskusiji v deželnem svetu.

Danes dodamo še zaključke ob deželnem proračunu, kjer se je svetovalec Slovenske skupnosti vzdržal pri glasovanju. Pred tem je predložil deželnemu odboru dva važna predloga, ki ju je predsednik Berzanti v imenu celotnega odbora sprejel (medtem ko je zavrnil komunistični predlog o beneških Slovencih). V prvi resoluciji se je dr. Štoka zavzel za pravično in hitro izplačevanje oškodovanih pri razlaščenju zemlje in za to, da bi se nehalo z odvečnimi in škodljivimi razlastitvami slovenske zemlje. Druga resolucija, ki jo je naš deželni svetovalec vložil, pa je ista, katero je pred časom sprejel na predlog SDZ iz Gorice goriški občinski svet z veliko večino glasov (razen misovcev. Gre za važen dokument, v katerem so omenjene vse naše zahteve, zato je toliko bolj važno, da je ta dokument sprejel tudi deželni odbor.

V glasovalni izjavi je dr. Štoka vzel z zadovoljstvom na znanje sprejetje teh dveh resolucij; ponovno je omenil dobro voljo de-

»MIKLAVŽEVANJE« NA OPČINAH

V soboto popoldne ob 16. uri bo v Finžgarjevem domu na Opčinah tradicionalni »Miklavžev večer« za otroke. Prikazal se bo seveda sveti Miklavž s svojim nebeškim in peklenjskim spremstvom; vendar to zadnje zaradi Miklavževnega strogega nadzorstva ne bo smelo divjati in strašiti otrok, kot smo zvedeli iz zapornih, dobro obveščenih nebeških krogov.

Kdor hoče pomagati svetemu Miklavžu, da bo lahko razdelil kar največ daril pridnim in manj pridnim otrokom, jih lahko odda še do sobote do iste ure v Marijanišču.

V nedeljo popoldne ob 17. pa bo v Finžgarjevem domu »miklavževanje« za odrasle.

Dolina

OBČINSKI PRORAČUN ZA 1971

V torek zvečer je dolinski občinski svet zaključil razpravo o proračunu za leto 1971, ki predvideva 189 milijonov lir izdatkov ter 115.700.000 lir dohodkov. Ekonomski primanjkljaj znaša torej 73 milijonov lir, ki ga misli uprava kriti s prispevkom države in dežele ter dodatnimi davki v višini 21.600.000 lir.

Svetovalci Slovenske skupnosti, ki so posegli v razpravo (Tul, Žuljan, Petaros in Zobeč), so se zavzeli za preučitev vzrokov za deficit občinskih vodovodov (8 milijonov lir), za ureditev centralnih kurjav po šolah ter izboljšanje zdravstvene službe. Svetovalec Tul je v svojem poročilu poudaril predvsem negativne posledice nasilne industrializacije za tukajšnjo socialno in narodno skupnost in s tem povezano zapostavljanje domačinov. Glede proračuna v celoti je dejal, da gre predvsem za politični akt večine (KPI in PSI), v odnosu do katere ima Slovenska skupnost avtonomno stališče. Zaradi tega in ker nekatere njene važne zahteve niso bile sprejete oziroma proračun vsebuje nekatere stvari, s katerimi ne soglaša, so njeni svetovalci glasovali proti.

želnega odbora. Izjavil pa je, da se bo pri glasovanju vzdržal, ker pač še niso urejena vsa slovenska vprašanja in ker Slovenska skupnost ni sestavni del levosredinske koalicije v deželnem svetu. Mislimo, da je zadržanje Slovenske skupnosti v deželnem svetu pravilno in je doslej prineslo že nekaj res dobrih sadov (Slovenci v raznih komisijah, vstop Slovencev s polnim imenom v deželno zakonodajo, sprejetje resolucije, ki jo je svoj čas odobril goriški mestni svet itd.).

GLASBENA MATICA - TRST

V soboto, 5. decembra ob 21. uri
v KULTURNEM DOMU V TRSTU

KONCERT OKTETA GALLUS

Umetniški vodja: BORUT LAPORNIK

Skladateljji: Gallus, Foerster, Jenko, Ipavec - Kramolc, Mirk, Venturini, Mašek, Merku, Adamič, Simoniti, Švara, Tomc, K. Pahor, Marolt, Dev, Jež.

Rezervacija in prodaja vstopnic v pisarni Glasbene matice (Ul. R. Manna 29 - tel. 29779) ter eno uro pred koncertom pri blagajni Kulturnega doma.

Štandrez

MIKLAVŽEVI OBISKI

Prosvetno društvo »O. Župančič« bo priredilo v soboto zvečer svojevrstno miklavževanje, ki bo bržkone družinam in še bolj otrokom prav všeč. Miklavž bo s svojim nebeškim in pleklenskim spremstvom obiskoval otroke kar na njihovih domovih in jim delil zaslužene darove. Te pa bodo — na tiho povedano — starši že prej oddali na društvenem sedežu.

Božji dobrotnik bo pa težko hodil po Mihaelovi cesti. Popravljajo jo že eno leto in je še vedno zaprta za običajni promet. Zato se je zglasilo prejšnji petek pri goriškem županu posebno odposlanstvo štandreških vaščanov in trgovcev z zahtevo, naj se ta cesta že enkrat uredi. Župan je obljubil, da se bo za zadevo pozanimal.

PREVOZ ŠOLARJEV

Zadnje tedne prejšnjega meseca se je začel redni prevoz naših otrok in dijakov od doma naravnost v šole. Posebni šolski avtobus odvažajo redno vse šolske otroke v otroški vrtec; iz vseh naših zaselkov pobere točno ob osmih vse šolarje za osnovno šolo v Štarnu. Dijake iz naših vasi in tudi iz ulic Torriani pa odpelje v mesto na naše nižje in srednje šole. Prav tako jih tudi odpelje domov po končanem pouku. Šolski avtobus upravlja mestna občina.

Družine so prav zadovoljne, da je otrokom olajšan obisk šol v domačem okraju in v mestu ter izrekajo svojo zahvalo vsem, ki so za to poskrbeli.

KULTURNI VEČER

Klub »Simon Gregorčič« je začel z nekoliko zamude pripravljati sezono kulturnih večerov. Po načrtu se bodo razvijali vsak teden ob petkih zvečer v klubskih prostorih na Verdijevem korzu 13.

V petek 4. decembra je na vrsti film Kaplan Čedermac, ki je posnet po istoimenski povesti pred kratkim umrlega pisatelja Franceta Bevka.

Film so po nekaterih naših vaseh že predvali v Gorici pa ga bodo to pot prvič.

Začetek gledališke sezone

Prejšnji četrtek se je začela v Gorici prva redna gledališka sezona po vojni. V popolnoma polni dvorani Katoliškega doma smo uživali uprizoritev Cankarjevega »Kralja na Betajnovi«, ki ga je podalo Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice s spretnimi prijemi režiserja Jožeta Babiča.

Poseben poudarek pri začetku slovenske gledališke sezone v Gorici leži predvsem na dejstvu, da so se pri tej kulturni ostvaritvi znašli na skupni ravni različni ideološki činitelji, to so Slovenska prosvetna zveza in Zveza katoliške prosvete v Gorici. Drugič, da je k sodelovanju pristopila tudi goriška italijanska ustanova za kulturne in umetniške prireditve E.M.A.C.

Vodstvo Slovenskega gledališča v Trstu je z dolgotrajnimi prizadevanji doseglo povezavo vseh treh, oziroma štirih kulturnih ustanov. Na ta način se je res uveljavila kulturna zrelost slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in obenem tudi njeno sodelovanje z drugimi kulturnimi tokovi in narodnostmi.

Prav to prizadevanje za določene skupne kulturne nastope je privabilo, ne glede na ve-

Letos je tudi sveti Andrej povzročil nekaj zmede po goriških ulicah. God tega svetnika je bil v ponedeljek in po mnenju mnogih domačinov, še bolj pa gostov z onkraj meje, bi morali imeti tudi ta ponedeljek običajni Andrejev semenj. V resnici pa velja pravilo, da se odpre semenj šele na ponedeljek po godu svetega Andreja.

Vendar pa je že ta ponedeljek dobila Gorica pravo lice andrejevanja. Kljub dežju in celo nalivu, se je nagnetlo po vseh ulicah, prodajalnah in javnih lokalih toliko ljudstva, da je nastal pravi drenj za pešce in vozila. Ob prehodu čez mejo pri Rdeči hiši so stale tudi do pet kilometrov dolge vrste avtomobilov. Sosedni državljani so namreč obhajali tridnevni praznik in ker so mislili, da je tu že Andrejev semenj, se jih je še več odpravilo v Gorico. Obmejni organi računajo, da jih je prišlo več kot 36 tisoč, avtobusov kakih petnajst, avtov preko 25 tisoč, ostali pa peš. Trgovine, zlasti z oblačilnimi predmeti in z avtomobilskimi deli ter tudi zlatarne, so bile ves dan odprte in so imele roke in blagajne neprestano delo.

V mestu je bilo parkiranje skoraj nemogoče, vse polno je bilo vozil celo z beograjsko značko. V torek je naval z onstran meje malo uplahnil. Trgovci pa upajo, da se bo zopet ponovil v soboto in ponedeljek, ko bo mesto zajel pravi sejmarski živ-zav.

★

Letošnji Andrejev semenj se bo uradno začel v soboto popoldne. Ob 15. uri bo odprta v dvorani »Pro loco« na Korzu razstava »Agriturista«, kjer bodo na ogled božična darila sestavljena s kmetijskimi izdelki.

Ob 15.30 bodo odprli v dvorani nekdanjega Trgovskega doma v Petrarcovi ulici šesto mednarodno razstavo znamk in denarja. Izredno bogata bo filatelistična zbirka. Raz-

liko število stalnih abonentov, množico gostov vseh stanov in pripadnosti, tako da nekateri sploh niso mogli v dvorano. Zato se je tudi zastopnik Katoliške prosvete med odmorom opravičil in naznanil, da se bodo predstave ponavljale.

Režiser Babič je postavil na sicer nekoliko pretesen oder Cankarjevo dramo kot socialno-kritično podobo tedanjega časa. Obenem pa je živo podčrtal njeno življenjskost tudi za naš čas. Igralci so po večini odgovarjali njegovim zamisli, zlasti slovenski »nadčlovek« Kantor, ki ga je stopnjeva je podajal Tone Šolar. Nekoliko pa je upadel elan drugega glavnega lika, Maksa. Dojela pa nas je strta podoba Nine in rahlo mogočnjaški lik Lebanovega župnika. Pravo podobo proletarske revščine so pa prikazali Merzelova v vlogi Lužarice in njeni trije otroci.

Ves nastop je bil na višku in je tudi gledalce zelo zadovoljil. Pohvalno so se o njem izrazili tudi italijanski predstavniki in gostje, ki so se udeležili začetka naše obetajoče gledališke sezone.

Iz Goriške

ANDREJEV SEJEM

stavljene bodo znamke in poštni pečati iz naše dežele, Slovenije, Avstrije, Vatikana in iz Zahodne Nemčije. Posebej pa si bodo obiskovalci lahko še ogledali ponarejene znamke in zbirke s podobami slavnih mož.

Ob 16. uri bo na pokritem trgu začetek velikega srečolova; pol ure kasneje pa otvoritev razstave kmetijskih strojev na trgu na debelo.

Letos pa manjka običajna vinska razstava s pokušnjo domačih vin in slastnih prigrizkov. Vzrok so pa brezpotrebni spori med obema kmetijskima zvezama in občino.

Kramarjev se zdi, da bo letos bolj malo. Zato je pa tem več »komedij« z vsakovrstnimi zabavišči, ki so postavile svoje stojnice, vrtiljake, strelišča, avtomobilčke in podobno šaro že na Travniku, okrog Ljudskega vrta, na Battistijevem trgu in onstran Korna.

Goriška občina in lastniki sejmarskih zabavišč bodo razdelili med vse goriške šolarje in dijake proste vstopnice za vse sejmarske privlačnosti. Ta prvi »šolski sejmarski popoldan« je določen za petek 11. decembra.

Krmín INDUSTRIALIZACIJA

Krmín je bil še po prvi svetovni vojni le tržno središče za poljedelske okraje Furlanije in za vino in sadjerdne vasi jugozapadnih Brd. Nekaj obrtnikov in okrajnih upravnih uradov je tudi še imel.

Deloma že pred drugo svetovno vojno, še posebno pa v letih po njej, se je mesto začelo tudi tovarniško razvijati. Začela je cvesti zlasti pohištvna panoga. Eden izmed prvih, ki se je je lotil, je bil prav naš goriški rojak Ivo Prinčič.

Vendar so bile vse te pobude še premajhne, da bi mogle zaposliti vse domače delovne moči. Prav zato je bil ustanovljen leta 1963 poseben odbor, ki bi skrbel za pobude v za to določenem krminskem industrijskem pasu. Res so tudi kmalu začele delovati tri nove tovarne: Tec-Friuli za umetno usnje, ki bo kmalu zaposljevata okrog tri sto delavcev; potem je tu tovarna za velike škatle iz lepenke in še ena za izdelovanje posameznih delov upognjenega pohištva. Zadnji dve imata okrog osemdeset zaposlenih.

V nastajanju sta še dve manjši tovarni za pohištvo. V načrtih so pa še zgradnje večje tovarne za posebne vrste pohištva in druge, ki se bo ukvarjala z živilsko proizvodnjo.

Po teh načrtih bi bilo investiranih v krminskem industrijskem pasu nekaj več kot za eno milijardo in pol lir. Dana bo pa tudi možnost za zaposlitev domačih delavcev.

OBČINSKA SEJA

Za v petek zvečer je sklican goriški občinski svet k redni seji. Nadaljeval bo z razpravami o točkah, ki so ostale nerešene na zadnji seji.

Poleg teh ima še na sporedu potrditev novega svetovalca inž. Sergija Fornasirja, ki je zamenjal odvetnika Agostina Maja. Nadalje bo svet razpravljal še o najemu posojila v znesku 57 milijonov lir pri goriški hranilnici Montu za zgradbo telovadnice v Ločniku. Imenovali bodo tudi občinske zastopnike v raznih komisijah, določili razne podpore in doklade občinskim nastavljenecem ter upokojencem.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Počastitev 70.-letnice Toneta Kralja

V ponedeljek zvečer je Društvo slovenskih izobražencev v dvorani v ulici Donizetti 3 pristrčno počastilo slikarja Toneta Kralja, ki je nedavno obhajal sedemdesetletnico. Društvo je ob tej priložnosti povabilo med se tudi slikarja samega.

Gotovo še nikoli ni bilo slikarja, ki bi bil na Primorskem na obeh straneh meje tako znan in priljubljen, kot je Tone Kralj; pa tudi ne slikarja, ki bi si bil pridobil toliko zaslug za cerkveno slikarstvo na Primorskem. Cela desetletja je slikal na Primorskem farne cerkve in podružnice ter pri tem doživljal stvari, ki jih lahko mirno imenujemo napete dogodivščine, tudi zaradi konfliktov, ki jih je imel s predvojnimi fašističnimi oblastniki, pa tudi s povojnimi birokracijami in z različnimi višjimi cerkvenimi predstavniki, ki niso imeli pravega smisla za moderno cerkveno umetnost in so mu metali polena pod noge. Tone Kralj je slikar z dušo in telesom, slikar po božji volji, bi lahko rekli, in v zavesti prave vrednosti svoje umetnosti teh stvari ni jemal nikoli preveč tragično. Vendar pa je dal razumeti, da so ga včasih bolj kot očitne krivice in nasilni nastopi s strani oblasti boleli izrazi nerazumevanja in ozkosti tam, kjer jih ne bi bil pričakoval.

G. Sergij Pahor je predvajal barvne skioptične posnetke mnogih najznačilnejših in najlepših stvaritev Toneta Kralja, tako s področja svetne kot cerkvene umetnosti. Prikazal je slike z njegove letošnje jubilejne retrospektivne razstave v Kostanjevici, ki so si jo ogledali tudi najvišji predstavniki slovenskih oblastí in je bila deležna precejšnje pozornosti v tisku in v javnosti na splošno. Vmes smo videli tudi lepo okolje, v katerem je bila prirejena razstava, in nekaj slik, ki so pokazale umetnika pri delu. Potem smo mu preko skioptičnih slik sledili pri njegovem ustvarjanju po primorskih cerkvah, zlasti v tistih na Katinari, v Vrtojbi, v Auberju, na Pesku, v Lokvah, na Sv. Višarjah.

Čeprav so mnogi med navzočimi poznali že od prej veliko del Toneta Kralja, jim je to skioptično predvajanje vendar prikazalo njegovo ustvarjanje še v novi luči, ker je podalo zaokrožen, čeprav seveda še vedno nepopoln pregled nad njim. Bili so presenečeni nad umetniškim bogastvom, ki ga je ustvaril ta po nastopu sicer tako skromni umetnik, in zlasti nad kvaliteto in pestrostjo tega bogastva. In še nad nečim: ponedeljkovo skioptično predvajanje nam je izredno dobro prikazalo slovensko značilnost Kraljevega ustvarjanja. Tudi Slovenec, ki ne bi bil še nikoli nič slišal o Tonetu Kralju, recimo kje na tujem, bi pri pogledu na njegove slike takoj začutil, da veje iz njih slovenski duh, nekaj kar je v umetnosti morda težko definirati, a je očitno in jasno. In to mora čutiti tudi tujec. Ena komponenta tega je značilna slovenska upornost, ki jo izžarevajo tudi pobožne Kraljeve slike, druga pa neka mila urejenost. Kraljeve slike vplivajo jasno, svetlo in vedro. To je slikarski jezik zaupanja in vedrine, ne grožnje in strahu. Upornost pa prihaja do izraza v neverjetno drznih in zanimivih domislekih.

Tako je npr. Kralj v času najhujšega fašističnega pritiska in celo med okupacijo slikal v (Dalje na 7. strani)

LEP USPEH GORŠETOVE RAZSTAVE V CELOVCU

V galeriji »Slama« na Benediktinskem trgu v Celovcu se je v soboto končala razstava znanega slovenskega kiparja Franceta Goršeta. Gorše, ki si je ustvaril že pred vojno ugled v Sloveniji in bil prva leta po vojni profesor risanja v Trstu, živi zdaj že mnogo let v Združenih državah, kjer si je pridobil zlasti na področju cerkvene umetnosti lep sloves. V zadnjem času pa se mudi na Koroškem in v Sloveniji, kjer opravlja neko važnejše umetniško naročilo v Celju.

V Celovcu je razstavil nekaj nad 60 kipov in reliefov. Med temi zadnjimi so tudi reliefi lesa. Večina kipov je iz žgane gline, vmes pa so tudi bronasti. Poleg portretov, v katerih je Gorše, kot znano, izreden mojster, je razstavil zelo lepe plastike, ki prikazujejo verske in svetopisemske motive, kmečko delo, folklorne in mitične motive, materinstvo, dekliške like in drugo. Med drugim je razstavil tudi kip kralja Matjaža.

Razstava je deležna številnega obiska. Med drugim so jo obiskali razredi slovenske gimnazije v Celovcu pod vodstvom profesorjev.

Kot je slišati, bo France Gorše priredil spomladni razstavo tudi v Trstu, kar je gotovo razveseljiva novica tako za ljubitelje umetnosti v našem mestu kot za mnoge tukajšnje njegove osebne prijatelje.

Pretekle dni se je mudil Gorše pri prijateljih v našem mestu.

Jean Marie Domenach v Trstu

Urednik znane in ugledne francoske revije »Esprit« Jean Marie Domenach je v soboto, 28. novembra, imel v gledališču »Rossetti« v Trstu predavanje z zanimivim naslovom »La révolution du bonheur. Les-États Unis, premier pays communiste du monde?« (Revolucija blagostanja. Združene države, prva komunistična dežela na svetu?) Jean Marie Domenach, ki je naravnost bleščeč govornik, je obravnaval pojav hippijev v ZDA, pojav, ki je zavzel neverjetne

razsežnosti. Razčlenil je vzroke, ki so po njegovem mnenju privedli do tega pojava in ki zgovorno dokazujejo, da blagostanje nikakor ni sinonim za človekovo srečo. Hipiji se upirajo ameriški družbi blagostanja, češ d ata družba v bistvu človeka tlačí in mori, ga torej ne osvetcha in osrečuje.

Govornik je odlično orisal ta hud problem ameriške družbe, ni pa nevedel receptov za njegovo rešitev, temveč le nudil vsem udeležencem mnogo snovi za razmišljanje.

Predavanje je bilo v francoščini in spada v vrsto literarnih sobot, ki jih prireja Italijansko kulturno združenje (ACI). Njegovi voditelji so poskrbeli, da je Jean Marie Domenach, ki je dober znanec mnogih slovenskih kulturnikov iz Slovenije, v Trstu spoznal tudi nekatere tukajšnje kulturne delavce.

NAJSTAREJŠI JUBILANT

Znani pisatelj, duhovnik Jurij Trunk, doma s Koroškega, ki živi sedaj v ameriškem mestu San Franciscu, obhaja dvojni jubilej. Dne 28. julija je minilo 75 let, odkar je pel prvo mašo. Tako visok jubilej »železnega« mašništva je dosegel dozdej le malokateri duhovnik.

Drugi jubilej pa je slavljenec obhajal 2. septembra. Tisti dan je dopolnil sto let svojega življenja. Gospod Trunk je najstarejši duhovnik na svetu. Kljub izredni starosti je pa še vedno delaven in skrbí za versko življenje Slovencev v San Franciscu in okolici. Za izredni jubilej so mu pripravili posebne slavnosti.

Prisrčne čestitke in voščila mu izraža tudi naš list.

— o —

V razstavni dvorani »Cesare Sofianopulo« v Drevoredu papeža Janeza št. 6 v Trstu razstavlja do 7. t.m. tržaški slikar Robert Kozman. Razstavlja tržaške in kraške motive.

Nadaljevanje arheoloških izkopavanj v Batujah

Pri nekdanji cerkvi sv. Jurija v Batujah na Primorskem nadaljuje arheološka ekipa Goriškega muzeja iz Nove Gorice zadnje tedne z arheološkimi izkopavanji, ki so jih začeli leta 1967. Takrat so odkopali nad 50 grobov slovenskega pokopališča iz zgodnjega srednjega veka, iz prvih stoletij ali morda, desetletij po slovenski naselitvi tistih krajev. V Batujah je morala biti po mnenju arheologov pomembna staroslovanska naselbina. Pred tremi leti so vzbudili pozornost nenavadno dolgi in močni okostnjaki, ki so jih odkopali, kot pripovedujejo tisti, ki so imeli priložnost, da si ogledajo rezultate izkopavanj oddblize.

Najdbe predmetov materialne kulture v grobovih, ki so jih bili dali domači mrtvecem s seboj v grob, pa so vzbudile še posebno pozornost tudi vstrokovnih arheoloških in zgodovinskih krogih. Pokazale so namreč, da je bila materialna kultura takratnih Slovencev sorodna langobardski, kar je pripravilo razne tendenčne italijanske arheologe na tej strani do trditve, da gre v Batujah za ostanke langobardske naselbine. Ponovilo se je isto, kar se že celo stoletje ponavlja pri vseh arheoloških najdbah iz prvih časov slovenske naselitve. Vse najdbe, ki dokazujejo višjo kulturno stopnjo, so pripri-

sali avstrijski in drugi, tudi sami slovenski arheologi takoj raznim drugim kulturam, največ langobardski, pa tudi frankovsko-bavarski itd., Slovincem pa najbolj revne in primitivne najdbe, v skladu z dosedanjo teorijo, da so prišli Slovenci pač nekod iz »Zakarpattja«, iz močvirij, kjer da niso mogli razviti višje kulture, ker so bili pastirji-nomadi in obrski hlapci. To teorijo so z veseljem širili in jo še danes skušajo ohraniti pri življenju in širiti razni šovinstični avstrijski, posebno koroški in italijanski arheologi in zgodovinarji, čeprav ne vzdrži znanstvene kritike. Toda na žalost se te teorije še vedno drži tudi večina slovenskih arheologov in zgodovinarjev, ki so šli na ljubljanski univerzi skozi šolo prof. L. Hauptmanna,

Letošnja izkopavanja, ki sta jih omogočila sklad slovenske republike za pospeševanje kulturnih dejavnosti in občina Ajdovščina, naj bi opravila dokončno raziskavo, zlasti pa ugotovila obstoj zgodnjersrednjeveškega svetišča. Kot je naznanil tisk v Sloveniji, bodo po končanih izkopavanjih rezultati objavljeni v posebni publikaciji, katere izid naj bi finansirala razna podjetja v ajdovski občini. Znanstvena, pa tudi širša javnost na Primorskem z zanimanjem čaka na to publikacijo.

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

ODBOJKA

BOR - TAMBILINI 3:0 (15:8, 15:9, 15:9)

Veljakovi fantje so tudi v soboto zmagali. Odpravili so se na pot z namenom, da proti nepomembnemu nasprotniku osvojijo obe točki. Izkazalo pa se je, da je Tambolini precej žilava ekipa, ki se bori zelo srčno. Večja izkušnost in izredno hitre Borove akcije pa so strle vsak nasprotnikov odpor. Tržačani so sedaj na izredni višini in upajmo, da bo ta njihova kondicija še trajala.

KRAS je na turnirju, ki ga je v nedeljo organiziral Breg in na katerem je nastopil še Bovec, prepričljivo osvojil prvo mesto. Tekmi sta Zgoničanom služili za predprvenstveno pripravo, saj se bo že prihodnjo nedeljo pričela moška meddeželna C liga. Pred tem novim naporom Drašičeve ekipe jim želimo, da bi tudi v tej ligi uspešno zastopali barve slovenskega športa.

BREŽANKE so z odlično igro osvojile prvo mesto na turnirju v Celju. Premagale so nepopolno, a kljub temu dobro ekipo Partizana iz Celja s 3:1 ter začetniško ekipo Ljubljane s 3:0.

KOSARKA

BOR - DUKCEVICH 55:23 (24:17)

V prvem letošnjem derbiju je Bor dosegel svojo najlepšo in najprepričljivejšo zmago. Z odlično obrambo so domačini popolnoma onemogočili Goričane. Naši napadalci so tako lahko mirno igrali in polnili nasprotnikov koš. V nedeljo smo ponovno videli v igri Lakoviča, ki je brez dvoma vžil nove zamozavesti svojim tovarišem. Starc je bil ponovno najuspešnejši, tokrat pa se je izkazal tudi Ambrožič, ki je bil nenadomestljiv zlasti v obrambi.

NAMIZNI TENIS

LA CANTINA - SOKOL (0:9)

Tudi drugo gostovanje Sokola v Vidmu je bilo enako uspešno kot prvo. Nabrežinci so odpravili nasprotnike s čistim 9:0. Ostaja jim tako samo še ena tekma, in sicer s CSI iz Vidma, ki je doslej še nepremagana. To srečanje bo odločalo o osvojitvi prvega mesta. Prepričani pa smo, da se bodo Cattonar, Ukmar in Babjan še enkrat izkazali in tudi tokrat zmagali.

NOGOMET

FORTITUDO - VESNA 4:0

Vesna je ponovno izgubila in to s pekočim 4:0. Ekipa je v krizi. Vsi igralci tekajo, se trudijo, pripravljajo včasih tudi nevarne akcije, ki pa jih napadalci ne znajo izkoristiti. Že po petih minutah igre je Fortitudo dosegel prvi gol. To je popolnoma demoraliziralo Križane, ki so potem postali lahek plen Miljčanov.

PRIMORJE A - MUGGESANA 0:0

Primorju se je posrečilo zaustaviti močno ekipo iz Milj, ki je še lansko leto nastopala v I. ligi. Igra Prosečanov je bila zadovoljiva, gostje pa so se od vsega začetka zaprli v obrambo. Z nekoliko več sreče, bi lahko Prosečani tudi zmagali, važno pa je, da so tokrat pokazali res pravi nogomet. Če bodo tako nadaljevali, bodo gotovo popravili svoj položaj na lestvici.

VESNA B - UNION 3:0

Vesna B, ki nastopa v tretji ligi, je odpravila proti vsakemu pričakovanju Union. Ta zmaga bo gotovo dala novega elana Križanom, Union pa bo moral poskrbeti, da bo čimprej premagal trenutno krizo.

BREG - ESPERIA 2:1

Breg nadaljuje s serijo pozitivnih nastopov in postavlja resno hipoteko na osvojitve prvega mesta in s tem na vrnitev v II. ligo, kjer je že lansko leto nastopal brez velike sreče.

ZARJA - LIBERTAS PROSEK 1:0

V živčni tekmi je Zarja premagala Libertas in s tem utrdila svoj položaj na začasnih lestvicah. Prvemu, nezanimivemu polčasu, je sledil drugi, ko se je srečanje razživelo in postalo bolj napeto.

PRIMORJE B - VIRTUS 1:1

Druga ekipa Primorja je po nezanimivi in tehnično neveljavni igri remizirala z Virtusom.

PRIMOREC - PORTUALE 1:2

V nedeljo je Primorec okusil drugi poraz v letošnjem prvenstvu. V začetku so Trebenci vodili, čudno dosojena in realizirana enajstmetrovka pa je strla njihov odpor.

DEVIN ŠTIVAN - AUDAX 1:2

V srečanju, ki je bilo bolj podobno pretepu, sta Audax in sodnik odpravila ekipo iz Devina. Sodnik je takoj v začetku dokazal, da ni sposoben držati tekme v svojih rokah, in je dopustil, da so se zlasti igralci Audaxa vedli zelo nešportno.

OLIMPIJA - CCOP 1:3

Tudi Olimpija ni imela v nedeljo sreče, saj je gladko izgubila proti nepremožni ekipi COOP, ki je izkoristila vsako negotovost obrambe predstavnikov Gabrovca.

ketna

POČASTITEV ...

(nadaljevanje s 6. strani)

cerkvah peklenke pošasti z Mussolinijevo glavico ali fašista in v bavarsko nošo oblečenega razbojnika s koloma, ki sta pobila popotnika — Slovenca, ki ga je pobral usmiljeni Samaritan — Jezus. V cerkvi v Pevni je v času fašističnega napada na Abesinijo naslikal kačo z Mussolinijevo glavo, ki jo prebada sveti Mihael, patron Abesinije, angel zraven pa drži model Cerkve — simbol abesinske Cerkve. Že samo prizori te vrste iz primorskih cerkv, ki jih je poslikal Tone Kralj, bi zaslužili posebno monografijo, ki bi bila tudi evropsko zanimiva in bi nedvomno prinesla Kralju slavo — da niti ne govorimo, kakšno čudovito monografijo bi bilo možno napisati in sestaviti iz izbranih del celotnega njegovega umetniškega opusa. Upamo, da se bo prej ali slej našla založba za tako delo.

Seveda Tone Kralj kljub svoji angažiranosti v cerkvenem slikarstvu ni opustil slikanja svetnih motivov, ki smo jih tudi lahko videli v barvnih fotografijah preko skioptičnega aparata.

Dvorana je bila nenavadno polna — med navzočimi so bili slikarja Milko Bambič, ki je tudi orisal razne značilnosti Kraljevega slikanja in Tone Mihelič, pisatelj Alojz Rebula, slovenist prof. Jevnikar in druge ugledne osebnosti našega kulturnega in javnega življenja — in navzočim po ostal ta večer nepozaben, zlasti še temperamentna osebnost Toneta Kralja in njegovo pripovedovanje iz lastnih doživetij.

Z dolgotrajnim ploskanjem so podkrepili voščila, ki jih je izrekel prof. Jože Peterlin, da bi naš slikar Tone Kralj še dolgo ustvarjal in da bi prišel še večkrat med nas, tržaške Slovence.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

XVIII.

Medtem ko je cerkovnik, starejši, plečat možak nizke postave, pripravljal oltar za službo božjo, so hodile po cerkvi skupine starih Američank s turističnimi priročniki v rokah, zijale v strop in na vse strani, se pogovarjale na glas in se sploh obnašale kot v kakšnem muzeju. Zdelo se mi je, da se sploh ne zavedajo, da so v cerkvi, ali pa jim je bilo vse, kar lahko vidijo v tujini in kar označujejo turistični priročniki za kulturno-umetnostne znamenitosti, tam samo zaradi turizma in seveda predvsem ameriškega.

Njihovo oholo, brezobzirno vedenje mi je šlo hudo na živce in verjetno tudi Norvežanom, ki so se začeli zbirati k službi božji. Ko pa se je ta začela, je bilo v veliki cerkvi komaj kaj več ljudi — a najbrž niti ne — kot pri nedeljski maši ob devetih na Opčinah. Vendar so se vsi — med njimi so bila tudi mlada dekleta, a malo fantov — obnašali resnično zbrano in pobožno. Takorekoč vsi so peli cerkvene pesmi, prebirajoč besedila z listov, ki sta nam jih bila razdelila mlada moška pri vhodu. Bilo je pravo ljudsko petje in res lepo.

Pred začetkom službe božje je bila pridiga. Mladi pastor se je povzpela na starinsko prižnico, pravo umetniško delo nekdanjih časov, in to je bilo edino, kar je to evangeličansko službo božjo v katedrali v Oslu razlikovalo od katoliške službe božje. Presenetilo me je, da je pridigal predvsem mladini in predvsem o lepoti in pomenu čistosti. Glede na sloves, ki ga uživajo mladi Skandinavci, bi se namreč zdelo, da je ta pojem pri njih čisto diskre-

ditiran, kar pa je seveda zmotno in bolj posledica pretiravanja v tujem, »celinskem« tisku. Norveška in švedska beseda za čistost — kyskhet (izgovori se čuskhet) — je zelo podobna slovenski. Zlog het je seveda le končnica, kot v slovenščini -ost.

Služba božja, ki je sledila po pridigi, je bila tako podobna katoliški, da sem nekaj časa mislil, da sem se zmotil in zašel h katoliški nedeljski maši. Obredi so podobni, molitve tudi, petje tudi — nekatere melodije so celo iste, kot jih lahko sliši človek pri nas in v vseh katoliških cerkvah. Tudi obhajilo, h kateremu so šli skoraj vsi v cerkvi, se je vršilo prav tako. Vse do zadnjega nisem bil gotov, če se vendarle nisem zmotil, in še danes mi ni prav jasno, ali so katoličani povzeli novi mašni obred tako zelo po protestantskem, ali pa so že protestanti, vsaj na Norveškem, v novem ekumenskem duhu povzeli novi katoliški obred.

Pri službi božji so peli vsi, vsak s šapilografiranim listom v roki, ki so nam ga dali pri vhodu. Petje je bilo res lepo, ubrano in pobožno.

Po službi božji so se ljudje le počasi odpravljali iz cerkve. Mlada moška pri vhodu sta spet stala tam. Na mizi med njima je stala skrinjica in vanjo so verniki polagali denarne darove za dobrodne namene, za »pomoč tretjemu svetu« in drugo. Spet si nisem mogel kaj, da bi se ne ozrl po dvojniku mladega goriškega profesorja: ista postava, ista polt, iste jamice v licih. Neverjetno!

(dalje)

RADIO TRST A

♦ PONEDELJEK, 7. decembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za šole (za srednje šole); 12.00 Kitarist Powell; 12.10 Kalanova: »Pomenek s poslušavkami«; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time; 17.30 Mišli in nazori; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Radio za šole (za srednje šole); 18.50 Deželni skladatelj; 19.10 Odvetnik za vsakogar; 19.15 Goriški polifonski zbor vodi Seghizzijeva; 19.30 Revija glasbil; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Glasbene razglednice; 21.00 Kulturni odmevi; 21.20 Romantične melodije; 21.55 Slovenski solisti. Pianist Igor Dekleva. Chopin: Poloneza v c molu, op. 40 št. 2. Ukmar: Sentence. 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 8. decembra, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Revija godal; 9.00 Sv. maša; 9.45 Kitarist Tonazzi izvaja skladbe za lutnjo iz 15. in 16. stol; 10.00 Praznik v glasbi; 10.30 Ciglič: Concertino za harfo in godalni ork. Orkester Glasbene Matice iz Trsta vodi Kjuder. Solistka Ravnikova; 10.45 Glasba iz Disneyevih filmov; 11.05 Marijine pesmi s Podrat in s Čanebole; 11.15 »Te knjige«. Po motivu Jaroslava Vrhlickega napisala Tončka Curk. Radijski oder; 12.10 Bednarik: »Pratlika«; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 I. Emanujlovič Babel »Marija«. Prevedla Kraševčeva. Radijski oder; 17.05 Italian Jazz Quartet; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas. Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Coniffov orkester in skupina »The Singers«; 18.25 Komorni koncert. Klarinetist Lancelot in Kvartet Barchet; 19.00 Otroci pojo; 19.10 Pogovor z Robertom Hlavatyjem; 19.25 »Jacobus Gallus« iz Trsta vodi Vrabec; 19.45 Glasbene best-sellerji; 20.00 Šport; 20.30 Monteverdi: »Kronanje Popeje«, opera. V odmoru (21.40) Pertot: »Pogled za kulise«; 22.50 Motivi za lahko noč.

♦ SREDA, 9. decembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol); 12.00 Saksofonist Coleman; 12.10 Likli iz naše preteklosti; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Slovarček sodobne znanosti; 17.55 Jevnikar: Slovenščina za Slovence«; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol); 18.50 Koncertisti naše dežele. Čelista Lana in pianist Repini; 19.10 Higiena in zdravje; 19.20 Jazzovski ansambli; 19.40 Iz potne torbe Milka Matičetovega; 20.00 Šport; 20.35 Simf. koncert. V odmoru (21.00) Za vašo knjižno polico; 21.40 Melodije v polmraku; 22.50 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 10. decembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Trobentač Rotondo; 12.10 Društvo »Ivan Trinko« v Čedadu; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time; 17.35 Kako in zakaj; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Odak: Godalni kvartet; 19.10 Pisani balončki; Pripravljala Simonitijeva; 19.30 Izbrali smo za vas; 20.00 Šport; 20.35 N. Manzari: »Igra v štirih«. Igra; 22.15 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 11. decembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol); 12.00 Harmonikaar Sonny; 12.10 Stanovanjska kultura in oprema skozi stoletja; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Govorimo o glasbi; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol); 18.50 Sodobni ital. skladatelji; 19.10 Adventni čas, običaji in spomini; 19.20 Moški vokalni oktet Gallus vodi Loparnik; 19.40 Novosti v naši diskoteki; 20.00 Šport; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 50 Folklorni plesi; 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 19. decembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Veseli motivi; 12.10 Izbirajmo smotno božična darila; 13.30 Glasbapo željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste; 16.10 Operetni odlomki; 17.00 Znanstveni pevci; 17.20 Slovenski znanstveni delavci; 17.30 Za mlade poslušavce: Sobotni sestanek; 17.50 Moj prosti čas; 18.15 Umetnost; 18.30 Nepozabne melodije; 19.10 Družinski obzornik, priprav. I. Theuerschuh; 19.30 Zbor »Kočo Racin iz Skopja; 19.45 Pezzottov jazz ansambel; 20.00 Šport; 20.50 F. Milčinski »Butalski podvigi«. Priredba in režija J. Peterlina; 21.10 Pourcelov orkester; 21.00 Vabilo na ples; 22.30 Zabavna glasba.

F.J. * 60 S M R T V POMLADI

»Vzemite vendar tudi kos potice, prosim,« je silila gospa. »Boste vsaj poskusili, kakšno imamo.«

Moral je vzeti in jo pohvalil, četudi je ostal v srcu še vedno prepričan, da je materina potica najboljša na svetu.

Čaj ga je res ogrel in ga spravil v dobro razpoloženje. Čutil je, kako se mu kri toplo in čilo pretaka po telesu in prvič po dolgem času se je počutil miren in v nekakem zavetju v tej družini, kjer je bil vsakokrat prijazno sprejet in kjer je imel vedno občutek, da ga cenijo.

»Kaj vas je pravzaprav danes pripeljalo k nam, Tine. Čutim, da vam nekaj leži na srcu,« je rekel profesor. »Kar tako niste priganjali po tem snegu do nas, čeprav smo vas seveda veselili, česar vam niti ni treba praviti. Kaj se je zgodilo?«

»Po pravici rečeno, nič posebnega, gospod profesor. Toda rad bi slišal vaše mnenje o nemčem, kar mi res leži na srcu — oziroma kar me boli v srcu, bi lahko rekel.«

Profesor se mu je resno in dobrohotno zadržal v obraz, ne da bi prenehal vleči pipo. Tine je videl, da sta ga tudi gospa in Verica pozorno pogledali.

Začel je pripovedovati o svojem dopoldanskem pogovoru s kmeti v krčmi in kako ga je začudilo in potrlo njihovo pričakovanje Hitlerja od odrešenika iz vseh stisk.

»Nisem jih mogel — ali pa jih nisem znal pripričati, da se motijo. Karkoli sem jim rekel, nič ni zaleglo. Postalo me je strah, profesor. Kaj bo z nami? Kaj bo z našim narodom, če naši kmetje tako mislijo? Vi ste zgodovinar in vem, da ste že veliko razmišljali in tudi pisali o naši narodni usodi. Vedno sem vas cenil in spo-

štoval zaradi temeljitosti in globine vaših zgodovinskih analiz... saj sami veste, profesor.« Skoro mu je zmanjkalo glasu od notranje tesnobe, ki si je šele v tem hipu dala duška v njem.

Profesor je pokimal, a je molčal. V sobi je postalo zelo tiho. Slišati je bilo le plapolanje ognja v peči in profesorjevo rahlo cmokanje, ko je vlekel iz pipe.

»Ste govorili tudi s Haložani?« je vprašal čez nekaj hipov profesor.

»Ne.«

»Potem bi se šele čudili — in bili potrti. Ti naši ljudje bolj željno čakajo Hitlerja kot sami naši nemčurji in hitlerjanski belonogavičarji tu v mestu. A vsaka stvar ima svoj vzrok in tako tudi ta.«

»Že. Najbrž mislite njihovo revščino in gospodarsko stisko. A saj se tudi meni ne godi posebno dobro — najbrž slabše kot marsikateremu našemu kmetu in vendar ne čakam odrešenja od Hitlerja.«

»Zato, ker veste, da ga od njega in njegovih Nemcev ne boste dočakali. Naši kmetje in haloški viničarji pa tega ne vedo. In to ni njihova krivda.«

»Vem, da ni njihova osebna krivda. Toda nekdo je vendarle kriv.«

»Najbrž pomanjkanje izobrazbe,« je pripomnila gospa.

»Tudi to. A še nekaj drugega.« Profesor je spet pomolčal in zamišljeno povlekel iz pipe.

»Poslušajte, Tine, nekaj vam bom povedal,« je rekel potem in vzel pipo iz ust. »Vi dobro veste, da sem se vedno trudil, da bi bil dober profesor in da bi svoje študente čimveč naučil.

(dalje)

Jugoslovanska vlada bo posredovala

PAPEŽ JE SLUTIL NEVARNOST

Jugoslovanska vlada namerava v kratkem uradno posredovati pri avstrijski vladi, da bi ta izpolnila določila avstrijske pogodbe, kar zadeva slovensko in hrvatsko manjšino v Avstriji, tako glede enakopravnosti slovensčine na področju, kjer žive Slovenci kot glede dvojezičnih napisov itd.

Po omenjeni vesti tujih agencij iz Beograda bo jugoslovanska vlada baje tudi zahtevala, da Avstrija prepove organizacije, ki skušajo še vedno terorizirati slovensko manjšino na Korškem in uganjajo šovinistični pritisk nanjo. Taka organizacija je npr. »Heimatsdienst«.

— o —

SPREJEM OB DRŽAVNEM PRAZNIKU SFRJ

Jugoslovanski generalni konzul v Trstu Boris Trampuž in njegova žena sta priredila ob državnem prazniku SFRJ v petek, 27. novembra, v veliki dvorani hotela »Jolly« v Trstu sprejem. Udeležili so se ga številni predstavniki vseh oblasti kot tudi mnogi zastopniki slovenskih ustanov in organizacij iz vse naše dežele.

Generalni konzul Trampuž je svoje službeno mesto prevzel šele pred kratkim in zato je bil sprejem hkrati priložnost, da se je seznanil s predstavniki vsega javnega življenja v deželi Murlaniji - Julijski krajini. Tudi naš list želi novemu generalnemu konzulu mnogo uspeha pri njegovem delu.

Odkar je skušal pretekli teden nori bolivijski slikar Benjamin Mendoza y Amor v Manili z bodalom umoriti papeža nekaj minut potem, ko se je izkrcal iz letala, se vsepovsod, kamor se je podal Pavel VI. ali pa se bo še podal, močno okrepili varnostno službo. Zdravniki so spoznali atentatorja za blaznega. Papež je takoj izjavil, da mu je odpustil.

Po večurnem postanku na otočju Samoa, kjer je blagoslovil množico in se pogovarjal z ljudmi, je prispel papež v ponedeljek v Sidney v Avstraliji, kjer se je udeležil zborovanja avstralskih in oceanskih škofov. V sredo je v nekem sidneyskem stadionu govoril množici 150.000 mladeničev in deklet. Rekel jim je, da je Cerkev popolnoma na njihovi strani in jih podpira, ko protestirajo proti zmaterializirani družbi, ki je obrnila hrbet veri in išče samo uživanje. Danes, v četrtek je odletel papež v Džakarto v Indoneziji.

Zdi se, da je papež slutil nevarnosti, v katere se bo podal na potovanje, zato je prej uredil svoje zadeve in zadeve Cerkev, med drugim s tem, da je prepovedal, da bi smeli nad 80 let stari kardinali voliti novega papeža.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« - Trst